

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Орхон сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2024 оны санхүүгийн
тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: БУА-2025/124/НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn Булган аймаг 2025 он	Дарга, тэргүүлэх аудиторын албан тушаалын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч: Ж.Энхцоодол Утас: 70342716 Цахим хаяг: enhtsoodolj@audit.gov.mn Аудитор: А.Сувдаа Утас: 70342495 Цахим хаяг: suvdaaa@audit.gov.mn
--	---

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

**БУЛГАН АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Анхдагчдын өргөн чөлөө 1-120,
Жаргалант, 5-р баг, Булган сум, Булган аймаг,
63082, Утас/Факс:7034-2580
Цахим шуудан:bulgan@audit.gov.mn

2025.02.24 № 203
танай _____ ны № _____ т

ОРХОН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН
ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА
Ч.ЦАГААНХҮҮ ТАНАА

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Орхон сумын Засаг даргын тамгын газрын 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Бидний үзэж байгаагаар Хязгаарлалттай санал дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт тайлбарласан зүйлсийн үр нөлөөг эс тооцвол 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, тайлант жилийн эцсээрх тэдгээрийн санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу бүхий л материаллаг байдлын үүднээс үнэн зөв толилуулсан байна.

Хязгаарлалттай санал дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Өглөгийн үлдэгдлийг баталгаажуулаагүй, жилийн эцсийн тооллогот бараа материал тоолоогүй, Засаг даргын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлээгүй зарцуулсан, материалыг шууд зардлаар бүртгэсэн зэрэг зөрчлүүд нь бидний тогтоосон материаллаг байдлын түвшнээс давсан бөгөөд дангаар буюу нийт дүнгээрээ санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөөтэй боловч өргөн тархаагүй байна.

Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.3, 16.5.5 дахь заалттай нийцээгүй бөгөөд санхүүгийн тайлагналын эрх ба үүрэг, иж бүрэн байх, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Асуудлыг онцлон тэмдэглэсэн хэсэг

“Төрийн албаны зарим албан тушаалын цалингийн хэмжээ, доод хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай” Засгийн газрын 2024 оны 128 дугаар тогтоолын дагуу тус

632502310

байгууллагын албан хаагчдын үндсэн цалинг 2024 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс шинэчлэн баталсан мөн Засгийн газрын 2024 оны 83 дугаар тогтоолын дагуу "Төрийн захиргааны албан хаагчид мөнгөн урамшуулал олгох журам", Засгийн газрын 2018 оны 382 дугаар тогтоол, аймгийн ИТХ-ын 2023 оны XIX/08 дугаар тогтоолоор орон нутгийн нэмэгдлийг олгосон байна. Үүнтэй холбоотойгоор цалин хөлс нэмэгдэл урамшууллын зардал өмнөх оноос өссөн байна.

Аудитын гол асуудал

Аудитын гол асуудал гэдэг нь тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад хамгийн чухал нөлөөтэй хэмээн мэргэжлийн шүүн тунгаалтаар бидний авч үзсэн асуудал байна. Гол асуудлыг санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд бүхэлд нь харгалзаж, аудитын санал дүгнэлтээ илэрхийлэхэд авч үзсэн бөгөөд энэхүү гол асуудлын талаар бид тусад нь дүгнэлт гаргахгүй.

Бусад асуудал

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээллийг хамраагүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОРЫН АЛБАН ТУШААЛЫН
АЛБАН ҮҮРГТИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Ж.ЭНХЦООДОЛ

Хоёр. Санхүүгийн ба төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн гол үзүүлэлтүүд

/мянган төгрөг/

Үзүүлэлт	2023.12.31	2024.12.31.
Санхүүгийн байдлын тайлан		
Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	142,683.3	148,324.0
Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн	3,229,675.4	4,246,001.0
Нийт хөрөнгийн дүн	3,372,358.7	4,394,325.0
Нийт өр төлбөрийн дүн	-	4,946.1
Цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	3,372,358.7	4,389,378.8
Өр төлбөр, цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	3,372,358.7	4,394,325.0
Санхүүгийн үр дүнгийн тайлан		
Үйл ажиллагааны орлогын дүн	2,413,517.2	2,263,582.1
Үйл ажиллагааны зардлын дүн	975,984.9	1,246,561.9
Үйл ажиллагааны үр дүн	1,437,532.3	1,017,020.2
Үйл ажиллагааны бус үр дүн	-	-
Үйл ажиллагааны нийт үр дүн	1,437,532.3	1,017,020.2
Цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан		
Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,934,826.3	1,888,204.3
Тайлант оны үр дүн	1,437,532.3	1,017,020.2
Эцсийн үлдэгдэл	3,372,358.7	2,905,224.4
Мөнгөн гүйлгээний тайлан		
Үйл ажиллагааны мөнгөн орлогын дүн	790,061.5	1,091,312.2
Үйл ажиллагааны мөнгөн зарлагын дүн	770,094.7	1,070,371.3
Үйл ажиллагааны ЦМГ	19,966.8	20,940.9
Хөрөнгө оруулалтын ЦМГ	(19,950.0)	(20,957.7)
Санхүүгийн ажиллагааны ЦМГ	-	-
Нийт цэвэр мөнгөн гүйлгээ	16.8	(16.8)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	16.8
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	16.8	-
Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан		
Нийт зарлага ба цэвэр зээлийн дүн	-	979,693.1
Урсгал зардал	-	958,735.4
Хөрөнгийн зардал	-	20,957.7
Зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр	-	979,676.3
Улсын төсвөөс санхүүжих	-	-
Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	-	850.0

Гурав. Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Тайлант онд тус байгууллага “Тамгын газрын эрхэм зорилго нь Засаг даргын бүрэн эрхээ тасралтгүй, хэвийн, үр нөлөөтэй хэрэгжүүлэх нөхцөлийг хангаж, иргэдэд түргэн шуурхай, ил тод нээлттэйгээр төрийн үйлчилгээг хүргэхэд оршино” зорилгын хүрээнд ажилласан байна.

Дөрөв. Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

1. Төсвөөс бэлэг дурсгалын зүйлд 500.0 мянган төгрөгийг зарцуулсан нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.5-д “төсвийн болон

байгууллагын хөрөнгөөр бэлэг дурсгалын зүйл худалдан авах” гэж заасныг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдэлтэй нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Дурсгалын зүйлд зарцуулсан төсвийн хөрөнгийг орон нутгийн орлого болгох.

2. Төсвийн хөрөнгөөр 375.0 мянган төгрөгийн өмсгөл бэлтгэсэн нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1-т "Цэргийн алба хаагч, прокурор, гадаадын иргэний хяналтын улсын байцаагч, гаалийн улсын байцаагчаас бусад албан хаагч төсвийн болон байгууллагын хөрөнгөөр дүрэмт хувцас худалдан авахыг хориглоно" гэж заасныг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдэлтэй нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Өмсгөл авахад зарцуулсан төсвийн хөрөнгийг орон нутгийн орлого болгох.

Тав. Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Засаг даргын нөөц хөрөнгийг зарцуулахдаа журамд заасны дагуу зөвлөлийн хурлаар шийдвэрлүүлсэн эсэх, элэгдлээрээ анхны өртгөө бүрэн нөхсөн хөрөнгийг Төрийн өмчийн бодлого зохицуулах газрын 2019 оны 271 дүгээр тогтоол "Төрийн болон орон нутгийн өмчид эд хөрөнгө олж авах, бүртгэх, данснаас хасах, шилжүүлэх" журам, аймгийн ИТХ-ын 2024 оны 25/08 дугаар тогтоолыг хэрэгжилтийг хянах үзэх.

Зургаа. Аудитын илрүүлэлт

Аудитаар нийт 450.0 мянган төгрөгийн алдаа¹ илэрсэн хог хаягдлын зардлыг тээвэр шатахууны зардлаар алдаатай бүртгэсэн нь УСНББОУС-1, 2, ангилал батламж мэдэгдлийг хангаагүйг аудитын явцад залрууллаа.

Аудитаар нийт 195,257.9 мянган төгрөгийн зөрчил² илэрснээс 1,500.0 мянган төгрөгийн 1 төлбөрийн акт, 158,841.2 мянган төгрөгийн 3 албан шаардлага, 34,916.7 мянган төгрөгийн 3 зөвлөмж өглөө.

Нийт илрүүлсэн алдаа, зөрчлөөс 195,257.9 мянган төгрөгийн залруулагдаагүй алдаа болон зөрчил нь бидний тогтоосон материаллаг байдлын түвшнээс 180,618.1 мянган төгрөгөөр их тул Хязгаарлалттай дүгнэлт өглөө

6.1 Төлбөрийн акт

1. Төсвөөс Дашинчилэн, Бугат, Хангал сумын ойн арга хэмжээнд зориулж нийт 1,500.0 мянган төгрөгийг хандивласан нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.5-д “*батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах,*” 25 дугаар зүйлийн 25.10-т “Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд хандив, тусламж өгөхийг хориглоно” гэж заасныг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдэлтэй нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Хандивласан төсвийн хөрөнгийг орон нутгийн орлого болгох.

6.2 Албан шаардлага

1. Тайлант онд жилийн эцсийн тооллогыг явуулахдаа 148,324.0 мянган төгрөгийн бараа материалыг тооллогод хамруулаагүй нь Нягтлан бодох бүртгэлийн

¹ Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/,

² Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

тухай хуулийн 12.1, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 70 дугаар зүйлийн 70.2.2, 73.2-т заасныг зөрчсөн, тохиолдсон байх, иж бүрэн байх батламж мэдэгдэлтэй нийцээгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Зөрчлийг таслан зогсоож холбогдох хууль, журмын заалтыг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах

2. Тайлант онд 356.0 мянган төгрөгийн өглөгийн үлдэгдлийг тооцоо нийлсэн актаар баталгаажуулаагүй нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.5, Төсвийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.6.6 дахь заалтыг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдэлтэй нийцээгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Зөрчлийг таслан зогсоож холбогдох хуулийн заалтыг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах

3. Тайлант онд Засаг даргын нөөц хөрөнгөнөөс 10,161.2 мянган төгрөгийн худалдан авсан бараа материалыг шууд зардлаар бүртгэсэн нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1, 13.6, 14 дүгээр зүйлийн 14.4.2, 20 дугаар зүйлийн 20.2.3 дахь заалтыг зөрчсөн, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдэлтэй нийцээгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Зөрчлийг таслан зогсоож холбогдох хууль, журмын заалтыг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах

6.3 Зөвлөмж

1. Зардал холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Засаг даргын нөөц хөрөнгийг зарцуулахдаа журамд заасны дагуу зөвлөлийн хурлаар шийдвэрлээгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Сангийн сайдын 2021 оны 61 дүгээр тушаал "Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалт, зарцуулалтын нийтлэг журам"-ын 5.2-т заасныг бүрэн хэрэгжүүлэх.

2. Үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Элэгдлээрээ анхны өртгөө бүрэн нөхсөн 216 нэр төрлийн хөрөнгийн үлдэгдэлтэй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Төрийн өмчийн бодлого зохицуулах газрын 2019 оны 271 дүгээр тогтоол "Төрийн болон орон нутгийн өмчид эд хөрөнгө олж авах, бүртгэх, данснаас хасах, шилжүүлэх" журам, аймгийн ИТХ-ын 2024 оны 25/08 дугаар тогтоолын дагуу элэгдлээрээ анхны өртгөө бүрэн нөхсөн хөрөнгийг шийдвэрлэх ажлыг зохион байгуулах.

3. Санхүүгийн тайлагналтай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Эхний хагас жилийн тайланг санхүүгийн программаар тайлагнаагүй, тооцоо нийлсэн акт байхгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: НББ-ийн тухай хуулийн 9, Төсвийн тухай хуулийн 14.2-т заасны дагуу санхүүгийн тайлан бүртгэлийг программаар хөтлөн хуулийн хугацаанд тайлагнаж хэвших .

Долоо. Аудитаар илэрсэн буруу илэрхийллийн нэгтгэл

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган.төгрөг/

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Залруулсан		Залруулаагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Орхон сумын ЗДТГ	1	450.0	0	-	1	450.0	1	450.0	0	0	0	0

Дүн	1	450.0	0	-	1	450.0	1	450.0	0	0	0	0
-----	---	-------	---	---	---	-------	---	-------	---	---	---	---

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган.төгрөг/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Орхон сумын ЗДТГ	7	194,882.9	1	1,500.0	3	158,841.2	3	34,916.7	0	0	0	0
Дүн	7	194,882.9	1	1,500.0	3	158,841.2	3	34,916.7	0	0	0	0

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган.төгрөг/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс							
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил										
Орхон сумын ЗДТГ	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Дүн	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-
Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил										
Орхон сумын ЗДТГ	2	875.0	2	875.0	0	-	0	-	0	-
Дүн	2	875.0	2	875.0	0	-	0	-	0	-
Нийт дүн	2	875.0	2	875.0	0	-	0	-	0	-

Найм. Төсвийн захирагчийн ангиллаар аудитад хамрагдсан байдал ба санал дүгнэлтийн талаарх мэдээллийн нэгтгэл

№	Төсвийн захирагчийн ангилал	Байгууллага, нэгжийн тоо				Санал дүгнэлтийн хэлбэр			
		Аудитад хамрагдах	Үүнээс: Аудит хийсэн хэлбэр						
			Санал дүгнэлт гаргасан	Түүвэрт хамруулсан	Аудит хийгээгүй	Зөрчилгүй	Хязгаарлалттай	Сөрөг	Дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан
А	1	2	3	4	5	7	8	9	10
1	ТШЗ	1	1				1		
	НИЙТ	1	1				1		